

Jan Holzer ed.: Komunistické strany v postsovětských stranicko – politických soustavách

Mezinárodní politologický ústav, Brno 2000, 152 stran

Martin Fedorko

Oblast postsovětských politických systémů je českou politickou vědou doposud velmi málo zmapována. O to více lze toto tvrzení aplikovat na subsystém stranickopolitický. Tato nezmapovanost však v sobě skrývá mnohá nebezpečí – jedním z nich je volný prostor k bádání a následnému publikování pro kohokoli, kdo je ochoten se uvedenou problematikou zabývat. Malá konkurence s sebou může nést i nižší kvalitu – toto tvrzení však již na recenzovanou publikaci uplatnit nelze.

Knihy je rozdělena do sedmi částí, první a druhá je vypracována editorem, který kromě úvodu předkládá i teoretickou studii „Exkomunistické strany v postsovětských stranickopolitických soustavách. Několik terminologických a klasifikačních postřehů“. Další části jsou již věnovány jednotlivým exkomunistickým stranám v postsovětském prostoru, a to v následujícím pořadí: Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Estonsko, Lotyšsko. Tyto příspěvky jsou zpracovány studenty politikologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.

Výše naznačená absence českojazyčných zdrojů je opravdu markantní, a právě kvůli uvedenému nedostatku relevantních pramenů (bohužel nejen českojazyčných) se jednotlivé příspěvky možná až příliš podrobně zabývají deskripcí celého politického systému popř. celé stranickopolitické soustavy a zcela logicky pak méně místa zbývá na vlastní téma – komunistické strany v těchto stranickopolitických soustavách. Zvolená koncepce, o níž se v úvodu vyjadřuje editor jako o „čistě vstupní datové nabídce“, je však zatím jediná možná a plně obhajitelná. S publikací jsou spojeny ještě dvě „koncepční apologetiky“ – první: výběr právě exkomunistických stran a druhá: zúžení okruhu zkoumaných států. Obě jsou opět dostatečně zdůvodněny – první: skutečný význam v první polovině devadesátých let neprávem marginalizovaných exkomunistických stran v postsovětském prostoru a druhá: výběr slovanského a baltského areálu z celé oblasti bývalého Sovětského svazu (zde však chybí dostatečné zdůvodnění absence příspěvku věnovaného komunistické straně v Litvě). Vzhledem k výběru pouze dvou uvedených areálů by tedy bylo možné do názvu zařadit slovo „vybraný“. Celý název, který by pak zněl „Komunistické strany ve vybraných postsovětských stranickopolitických soustavách“, by ale byl příliš dlouhý a předjímal by to, co je dostatečně vysvětleno uvnitř samotné knihy.

Teoretická kapitola J. Holzera je výborným metodologickým úvodem do zpracovávané problematiky. Jestliže Holzerův styl působí místy až příliš literárně (ve smyslu hry se slovy), jedná se jen o prvoplánový dojem. Tato „metoda“ přináší mnohá řešení a nejde jen o styl „sám pro sebe“. Je doslova nabitý informacemi, navíc na mnoha místech umožňuje omezit nejednoznačnost typickou pro společenskou vědu. Jako příklad výsledku editorova stylu je možné uvést jím vytvořenou dichotomii „exkomunistický“ a „postkomunistický“.

Typickým rysem studií podobné koncepce je nevyrovnanost jednotlivých příspěvků, u této publikace nejsou rozdíly tak markantní, přesto jsou zřetelné, na horní bod tohoto kvalitativního kontinua je možné umístit práce věnované Bělorusku, Estonsku a Lotyšsku. Některým příspěvkům lze z hlediska formálního či obsahového něco vytknout, to však nezpochybnuje jejich celkovou kvalitu.

V případě příspěvku „Komunistická strana Ruské federace“ se jedná o následující nedostatky: nevyužití ruskojazyčných pramenů, nešťastná a matoucí formulace o zrušení komunistické strany, která vytváří dojem zrušení nikoli Komunistické strany Sovětského svazu (KPSS), ale nově založené Ruské komunistické strany (RKP). Další zavádějící formulací je tvrzení o založení politického uskupení Jednota (Edinstvo) s cílem podpořit V. Putina „v prezidentských volbách v březnu 2000“, lze pochybovat o tom, zda byly prezidentské volby v té době, resp. s tak dlouhodobou perspektivou připravovány právě na březen roku 2000. U práce „Komunistická strana Ukrajiny“ lze vytknout použití označení „Nejvyšší rada“ (tak autorka přeložila název „Nejvyšší sovět“). Neměl by pak být v této logice překládán oficiální název svazové Ukrajiny jako „Ukrajinská socialistická republika rad“? A nakonec u příspěvku „Komunistické strany v Bělorusku“ jde pouze o autorovo sporné konstatování týkající se KPSS: „pozice ne zcela šťastně označovaná jako konzervativní“. Nehledě na osobní politickou orientaci musím upozornit, že právě v sovětském prostředí a v tomto kontextu je použití termínu konzervativní zcela obvyklé. Zároveň je vhodné uvést, že pojmu pravice se v rámci Komunistické strany Sovětského svazu používalo pro rigidní, konzervativní křídlo a pojmu levice pro reformní část této politické strany.

Recenzovaná publikace je jednoznačně významným přínosem pro zkoumání postsovětských politických systémů v jejich konsolidační periodě a kromě

svých analytických závěrů může sloužit i jako kvalitní informační báze minimálně v prostředí české politické vědy.